several 17th–18th-century sherds, was distinguished. A sparse cultural layer, which contained 17th–18th-century coins and other finds as well as several human bone fragments and which should be connected with the church, monastery, and cemetery complex, was recorded in trench 7.

233 17th–20th-century finds were collected and catalogued during the investigation: 95 sherds of household pottery, 4 sherds of faience vessels, 5 fragments of panel stove tiles, 27 hand-forged nails, staples, and rivets, 4 horseshoes, 1 heel plate, 15 buttons, 49 coins, 7 seals, and 19 other small finds (Fig. 2).

1 pav. Aguonų g. 11, Vilniuje, šurfe 1 atkastos XVII a. datuotos krosnies liekanos, vaizdas iš Š. V. Vainilaičio nuotr.

Fig. 1. The remains of the 17th-century stove unearthed in test pit 1 at Aguonų St. 11, Vilnius, as seen from the N

Valdas Vainilaitis, Linas Girlevičius

Žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai Vilniuje

Vilniaus senojo miesto su priemiesčiais (UK 25504) ir senamiesčio (UK 16073) teritorijoje 2015 m. APC atliko žvalgomuosius archeologinius tyrimus, kurie suteikė naujos informacijos apie archeologinio sluoksnio išplitimą, šiame sluoksnyje glūdinčius artefaktus, archeologines struktūras.

Aguonų g. 11, numatomos naujos statybos vietoje, 1550 m^2 ploto sklype, kuriame esantis pastatas užima 450 m^2, žvalgomųjų tyrimų metu ištirti keturi 2x2m dydžio šurfai, tirtas 16 m^2 plotas. Pastato Aguonų g. 11 kieme ištirti šurfai, orientuoti Š–P kryptimi.

Apie 1737–1740 m. datuojamame Fiurstenhofo Vilniaus miesto plane tiriamoje vietoje pažymėta pastatais neužstatyta kalvota vietovė. XIX a. Vilniaus planuose tirtoje vietoje pastatai taip pat nepažymėti. 2006–2007 m. archeologas Robertas Žukovskis atliko archeologinius tyrimus sklype Aguonų g. 10, buvusios gamyklos teritorijoje (*ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 178–179; *ATL 2007 metais*, V., 2008, p. 209–212). Per du kasinėjimų sezonus buvo ištirtas 535 m^2 plotas. Surastos nežinomos kapinės datuotos XV–XVII a. Dalis kapų buvo suardyti, veikiausiai XX a., gamyklos statybos metu.

Šurfas 1 iškastas Aguonų g. 11 sklypo Š pusėje, į V nuo ŠV namo kampo. Po 15–18 cm storio velėna buvo atkastas sujauktas 1,05–1,18 m storio kultūrinis sluoksnis su XVII–XIX a. radiniais (buitinė keramika, stiklo dirbinių fragmentai). Šiame sluoksnyje surastas žalvarinis diržo apkalo fragmentas. Šurfo ŠR ir PV dalyse fiksuoti stambūs vėlyvi perkasimai, užpildyti pilka, tamsiai pilka žeme su XIX–XX a. šiukšlėmis. Šurfo 1 PR kampe, 1 m gylyje (H_{abs} 138,5 m) atidengtas plūkto perdegusio molio fragmentas su XVII a. datuojamais kokliais (1 pav.). Fragmento dydis – 1x0,65 m, didžiausias storis – 30 cm. Manoma, jog tai dalis sugriuvusios XVII a. krosnies. Įžemis – smėlis pasiektas 1,2 m gylyje (H_{abs} 138,30 m) (2 pav.).

2 pav. Aguonų g. 11, Vilniuje, šurfas 1 pasiekus smėlio įžemį, vaizdas iš Š. V. Vainilaičio nuotr.

Fig. 2. Test pit 1 after reaching natural sand at Aguonų St. 11, Vilnius, as seen from the N

Šurfas 2 iškastas į PV nuo šurfo 1. Po 15 cm storio velėna buvo 20–65 cm storio juodos ir tamsiai pilkos žemės sluoksnis. Giliau tirtas 35–55 cm storio šviesiai pilkos žemės ir maišyto smėlio sluoksnis, dengiantis 55–60 cm storio tamsiai pilkos žemės sluoksnį. Šurfo PR kampe fiksuotas perkasimas, užpildytas pilka žeme su XIX–XX a. radiniais. Šurfe surastų radinių grupę sudarė XVII–XX a. buitinės keramikos ir stiklo šukės. Sluoksniai sujaukti ir permaišyti. Įžemis – smėlis pasiektas 1,5 m gylyje (H_{abs} 138,00 m).

Šurfas 3 iškastas į PR nuo šurfo 2. Po 10 cm storio velėna fiksuotas 1,6–1,7 m storio pilkos, šviesiai pilkos žemės sluoksnis su maišyto smėlio tarpsluoksniais. Šiame sluoksnyje, 50 cm gylyje ir giliau surasta suardytų palaidojimų. Žmonių kaulai išbarstyti visame šurfo plote, maždaug 1 m storio sluoksnyje, kuris stratigrafiškai niekaip neišsiskiria. VU MF doc. A. Barkaus atlikto tyrimo duomenimis, surinkti septynių individų palaikų kaulai ir jų fragmentai. 1,8 m gylyje atidengtas 55 cm storio tamsiai pilkos žemės sluoksnis su XVII–XIX a. radiniais. Šurfo 3 radinių grupę (be suardytų palaidojimų) sudarė XVII–XX a. datuojamos buitinės keramikos, stiklo dirbinių fragmentai. Įžemis – smėlis pasiektas šurfo V dalyje (dėl saugumo 1,8 m gylyje šurfas gilintas tik V dalyje) 2,25 m gylyje (H_{abs} 137,25 m).

Šurfas 4 iškastas kiemo P dalyje. Po 20 cm storio velėna atkastas 40–55 cm storio tamsiai pilkos žemės su šaknimis sluoksnis. Po juo tirtas 35–70 cm storio šviesiai pilkos žemės, maišyto smėlio sluoksnis, storėjantis į V pusę. Šiuose sluoksniuose surasta XVII–XX a. datuojamos buitinės keramikos fragmentų. Šurfo R dalyje, 85 cm gylyje (H_{abs} 138,25 m) pasiektas smėlio sluoksnis, staigiai žemėjantis V kryptimi. Šiame smėlyje surasta buitinė keramika datuota XVII a. Dėl biraus grunto mažintas šurfo plotas. Nuo 1,15 m gylio pradėta kasti tik ŠR kampe. Pasiekus 2 m gylį, šurfo kasimas saugumo sumetimais nutrauktas nepasiekus įžemio.

Tyrimų metu nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis Aguonų g. 11 sklype daugiausia yra permaišytas. Jis datuojamas XVII–XX a. Kultūrinio sluoksnio storis sklypo Š dalyje siekia 1,3 m, P dalyje viršija 2 m storį. Sklypo Š dalyje, 1 m gylyje surasta dalis krosnies su XVII a. datuojamais kokliais. Centrinėje sklypo dalyje, 50 cm gylyje surasta suardytų žmonių palaidojimų. Sklypo P dalyje 1 m gylyje aptiktas pirminis reljefo paviršius ir po juo nesuardytas XVII a. datuojamas kultūrinio sluoksnio horizontas.

Pylimo g. 36 / Ligoninės g. 2 žvalgomieji archeologiniai tyrimai ir archeologiniai tyrimai atlikti numatytų įrengti požeminių inžinerinių tinklų vietose. Planuota ištirti 2 šurfus, kasant juos iki 2,2 m gylio, tačiau archeologinių tyrimų metu pirmame šurfe aptikus mūrą buvo ištirti 3 šurfai.

Šurfas 1 ištirtas prie pastato Pylimo g. 36/2 P kampo. 3x2,2 m dydžio šurfas orientuotas Š–P kryptimi. Nuėmus šaligatvio dangą ir pagrindą, jau 15–30 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus (H_{abs} 117,21–117,33 m) valytas kiautinio mūro paviršius (3 pav.). Paaiškėjo, jog tai Vilniaus miesto gynybinės sienos fragmentas. Sienos plotis atkastoje vietoje yra 1,5 m. Nuvalyto paviršiaus ilgis siekė 2 m. Šurfo Š dalyje siena buvo apardyta ankstesnių elektros kabelio tiesimo darbų metu. Kabelio vietoje mūras atkastas giliau. Sienos kiautas mūrytas iš rausvos spalvos molio plytų, mūrytų statmenai sienos krypčiai, trumpaisiais galais į gynybinės sienos fasadus. Plytos 30x15x9; 30x13x8; 28x15x10 cm dydžio. Kiautinio mūro užpilde tarp plytgalių esama ir 40x35x30; 45x35x25 cm dydžio lauko akmenų. Mūras rištas gelsvu rupiu kalkių skiediniu. Šalia mūro sienos buvo įsigilinta iki 1,1 m, apatinėje šurfo dalyje pasiektas juodos žemės su degėsiais sluoksnis. Jame surasta XVI–XVII a. datuojamos buitinės keramikos fragmentų. Aptiktasis sienos fragmentas išsaugotas, o numatytieji įrengti inžineriniai tinklai perprojektuoti, todėl teko papildomai ištirti ***šurfą 2***. Jis tirtas prie Pylimo g. 36/2 R fasado. 2,5x2 m dydžio šurfas orientuotas Š–P kryptimi. Šurfas tirtas iki projektinio 2,2 m gylio. Š sienelės V dalyje fiksuotas praardyto plytų mūro fragmentas. Mūro plotis siekė 70 cm. Šurfo V dalyje, 50 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus atidengti vamzdžiai ir kabeliai. Kultūrinis sluoksnis per visą šurfo gylį buvo permaišytas ankstesnių žemės darbų metu. Surasta buitinės keramikos, datuojamos XVI–XIX a. Tirtoje vietoje įžemis nepasiektas. Pylimo gatvėje virš esamų požeminių inžinerinių tinklų trasų buvo kasama technologinė duobė, sąlyginai vadinama ***šurfu 3.*** Šis šurfas mechanizuo-

3 pav. Pylimo g. 36/2, Vilniuje, šurfe 1 atkastos Vilniaus miesto gynybinės sienos liekanos, vaizdas iš V. V. Vainilaičio nuotr.

Fig. 3. The remains of the Vilnius city defensive wall in test pit 1 at Pylimo St. 36/2, Vilnius, as seen from the W

tai kastas 3 m į V nuo pastato Pylimo g. 36/2 PR kampo. 3x2 m dydžio šurfas orientuotas R–V kryptimi. Kasta iki 2,2 m projektinio gylio. Po gatvės dangomis ir jų pagrindais iki pat duobės dugno žvalgytas permaišytos tamsiai pilkos žemės su negausiais XVII–XIX a. buitinės keramikos fragmentais, gyvulių ir paukščių kaulais, smulkiomis statybinėmis griuvenomis sluoksnis. Įžemis nebuvo pasiektas.

Žvalgomųjų tyrimų Pylimo g. 36 / Ligoninės g. 2 metu tirtas 17,4 m^2 plotas. Viename šurfe, esančiame XVI a. pradžioje statytos, XIX a. pradžioje nugriautos Vilniaus miesto gynybinės sienos trasos vietoje, aptiktas šios sienos apatinės dalies mūras, kuris išsaugotas.

Lauryno Stuokos-Gucevičiaus g. 7 didelės apimties tyrimai atlikti 2014 m. (*ATL 2014 metais*, V., 2015, p. 465–479). Tada detaliųjų tyrimų metu ištirtas 718 m^2 plotas, aptiktas XVII a. pabaigos medinis Vingrės (Kačergos) upelio kanalas. Ankstyviausi sklype tirti kultūrinio sluoksnio horizontai datuoti XVII a. 2015 m. archeologiniai žvalgymai atlikti sklypo L. Stuokos-Gucevičiaus g. 7 aplinkoje. Nuotekų vamzdžiui iš statomo namo į gatvėje esantį šulinį pakloti buvo kasama technologinė duobė. Pradinėje stadijoje jos dydis ŠV–PR kryptimi buvo 2x1 m. Turėjo būti pasiektas daugiau kaip 3 m projektinis gylis. Maždaug 1,8 m gylyje nuo

4 pav. L. Stuokos-Gucevičiaus g. 7 technologinėje duobėje atkastas mūro fragmentas, vaizdas iš PV. V. Vainilaičio nuotr.

Fig. 4. The masonry wall fragment unearthed in the utility pit at L. Stuokos-Gucevičiaus St. 7, as seen from the SW

5 pav. L. Stuokos-Gucevičiaus g. 7 technologinė duobė: kultūrinio sluoksnio pjūvis, atkastas mūro fragmentas, vaizdas iš ŠV. V. Vainilaičio nuotr.

Fig. 5. The utility pit at L. Stuokos-Gucevičiaus St. 7: the section of the cultural layer, the unearthed masonry wall fragment, as seen from the NW

dabartinio žemės paviršiaus buvo atidengtos kiautinio mūro liekanos, užimančios visą duobės plotą. Duobė buvo išplėsta 2 m PV kryptimi, o dėl darbo saugos duobės sienelės sutvirtintos išramstymais. Praplėtus duobės dydis paviršiuje tapo 3,6x2,2 m. Duobė iškasta šaligatvio vietoje, per visą jo plotį, prie pastato L. Stuokos-Gucevičiaus g. 7 P kampo. Apie 1,8 m gylyje nuo šaligatvio dangos H_{abs} 93,98–94,62m atkastas 2,2x1,6x1,4 m dydžio kiautinės konstrukcijos mūro fragmentas (4, 5 pav.). Mūras preliminariai datuotas XVI a. Tyrimų metu pasiektas ir išvalytas mūro PV kraštas. Pamatas mūrytas iš stambių 70x45; 45x40 cm dydžio lauko akmenų su gelsvai rausvų 27x11x7 cm dydžio plytų intarpais. Kai kurios plytos su išilginėmis braukomis. Mūras rištas gelsvu rupiu kalkių skiediniu. Išlikę du akmenų mūro sluoksniai, plytų kiautas atidengtoje mūro dalyje suiręs. Kiauto fragmentas fiksuotas duobės PR sienelėje. Gruntą virš atidengto mūro sudaro archeologinis juodos žemės sluoksnis su smulkiomis statybinėmis griuvenomis ir plonais perdegusio molio bei kalkių skiedinio tarpsluoksniais. Aptikta nedaug archeologinių radinių: buitinės keramikos ir plokštinių koklių smulkių fragmentų, datuojamų XVI–XVII a. Duobės PR sienelėje stebėtas perkasimas, beveik sutampantis su mūro PV pakraščiu. Manoma, kad horizontai su XVI–XVII a. keramikos fragmentais susiformavo arba buvo supilti mūrą nugriovus. Mūro pamatas formuotas ant šviesiai pilkos spalvos šlyno, panašaus į upės dugną ar suplautą sluoksnį. Giliau tyrimai nebebuvo atliekami dėl vietos stokos ir dėl saugumo. Atkasto mūro paskirtis nenustatyta – tam reikia didesnės apimties archeologinių tyrimų. Tikėtina, kad tai su miesto gynybine siena susijusio statinio ar Vingrės upelio užtvankos liekanų fragmentas. Mūrinės statinio liekanos išsaugotos.

Field Evaluations and Surveys in Vilnius

In conducting evaluations and surveys in Vilnius Old Town, new facts were learned about the incidence of the archaeological layer as well as the artefacts and structures it contains. The investigation on the plot at Aguonų St. 11 determined that the cultural layer at that location had largely been jumbled up and dates to the 17th–20th centuries. The cultural layer in the N part of the plot was 1.3 m thick and over 2 m deep in the S part. At a depth of 1 m in the N part of the plot, part of a stove with 17th-century stove tiles was discovered (Figs. 1–2). At a depth of 50 cm in the central part of the plot, disturbed human remains were found. In the neighbouring plot at Aguonų St. 10, a 15th–17th-century cemetery was investigated in 2006–2007. At a depth of 1 m in the S part of the plot, the original surface of the relief was reached and under it an undisturbed 17th-century cultural layer horizon.

Three test pits (a total of 17.4 m^2) were excavated during the evaluation at Pylimo St. 36 / Ligoninės St. 2. The lower part of the Vilnius city defensive wall, which was erected in the early 16th century and demolished in the early 19th century, was discovered in test pit 1 (Fig. 3). Layers disturbed in the 20th-century were excavated in the other test pits.

Near the S corner of the house at L. Stuokos-Gucevičiaus St. 7, a 2.2 x 3.6 m utility pit was dug between the SE façade and the street's carriageway. At a depth of 1.8 m, a 1.4 x 2.2 x 1.6 m fragment of a rubble-filled masonry wall was unearthed (Figs. 4–5) and preliminarily dated to the 16th century. It would be possible to conduct a larger scale excavation in order to determine the wall's purpose (the remains of a structure connected with the city's defensive wall or a weir on the Vingrė stream?).